

۲۰۱۴۹۹۶

۹۸، ۷، ۸ اصل طبع حله
۹۸، ۷، ۹ اصل اعلام و اصل

گام و آریژ

اصول آموزش و نواختن

مصطفی نادری

انتشارات سایه گستر

تابستان ۱۳۹۷

سرشناسه	: نادری، مصطفی
عنوان و نام پدیدآور	: گام و آرپژ اصول آموزش و نواختن/ تالیف مصطفی نادری.
مشخصات نشر	: قزوین: سایه گستر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۶۰ ص.: پارتیسیون؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۴-۵۷۸-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: پیانو -- آموزش
موضوع	: Piano -- Instruction and study
موضوع	: موسیقی برای پیانو -- پارتیسیون
موضوع	: Piano music -- Scores and parts
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ گ ۲ ن/ ۵۷۸۳۲۵
رده بندی دیویی	: ۷۸۶/۳۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۲۷۵۹۲

آدرس: قزوین، چهارراه نادری، جنب داروخانه قانون، پستی ۳۱، طبقه ۲ ☎ ۰۲۸-۳۳۲۳۵۳۰۵-۲۲۳۸۰۳۳

گام و آرپژ اصول آموزش و نواختن

- تالیف: مصطفی نادری
- ناشر: سایه گستر
- طراح جلد: اسماء سپاهیان
- نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷
- شمارگان: ۲۰۰ نسخه
- قیمت: ۵۰,۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۴-۵۷۸-۰
- مرکز پخش: قزوین آموزشگاه موسیقی اورنگ. شماره تماس: ۰۹۱۲۷۸۴۷۳۷۰

فهرست مطالب

۵	گام و آرپژ؛ مسأله این است
۹	تمرینات دوازده‌گانه گام و آرپژ
۱۹	چند تمرین برای گام‌نوازی
۲۳	راهنمای گام‌های ماژور دی‌یزدار
۲۴	گام‌های ماژور دی‌یزدار
۲۶	راهنمای گام‌های ماژور بمل‌دار
۲۷	گام‌های ماژور بمل‌دار
۲۹	راهنمای گام‌های مینور هارمونیک دی‌یزدار
۳۰	گام‌های مینور هارمونیک دی‌یزدار
۳۲	راهنمای گام‌های مینور هارمونیک بمل‌دار
۳۳	گام‌های مینور هارمونیک بمل‌دار
۳۵	واریاسیون‌هایی روی گام‌ها
۴۰	چند تمرین برای آرپژنوازی
۴۳	راهنمای آرپژهای ماژور دی‌یزدار
۴۴	آرپژهای ماژور دی‌یزدار
۴۶	راهنمای آرپژهای ماژور بمل‌دار
۴۷	آرپژهای ماژور بمل‌دار
۴۹	راهنمای آرپژهای مینور دی‌یزدار
۵۰	آرپژهای مینور دی‌یزدار
۵۲	راهنمای آرپژهای مینور بمل‌دار
۵۳	آرپژهای مینور بمل‌دار
۵۵	واریاسیون‌هایی روی آرپژها
۶۰	منابع و مآخذ

گام و آرپژ؛ مسأله این است

اگر به میراث شفاهی و مکتوبی که درباره آموزش نوازندگی پیانو به جا مانده است مراجعه کنید، بی‌بروبرگرد به یک موضع‌گیری دوگانه در مورد گام و آرپژ برمی‌خورید: گروهی که تمام هم خود را مصروف این کرده‌اند تا به خواننده/ شاگرد، ثابت کنند که تمرینات گام و آرپژ بی‌هوده و مایه اتلاف وقت است؛ و گروهی که صفحات/ ساعت‌های طولانی از کتاب/ کلاس خود را به اثبات مفیدبودن این تمرینات برای پیشرفت در نوازندگی اختصاص داده‌اند. خواه حق به جانب گروه نخست باشد، و یا گروه دوم محق باشند، لااقل دو نکته در خوانش و مواجهه با این دست نظریات و تئوری‌ها از نظر خوانندگان و هنرجویان پنهان می‌ماند. اول - و به مصداق این جمله که تا نباشد چیزی که مردم نگویند چیزها - هر دو دسته درباره گام و آرپژ سخن‌سرایی کرده‌اند و خود این نکته بیان‌گر اهمیت این دو مهارت در مسیر یادگیری پیانوست. دوم، هیچ‌کدام از آن‌ها، آموزش و کسب مهارت در اجرای گام و آرپژ را رد نکرده‌اند، بلکه تنها در این مورد که آیا باید به‌طور مرتب و با اختصاص زمان زیادی از تمرینات روزانه به تکرار آن‌ها پرداخت، و یا این‌که پس از یادگیری و رسیدن به تسلط در اجرای انواع گام و آرپژ، دیگر نیازی به صرف وقت و انرژی برای تکرار آن‌ها نیست، با یکدیگر اختلاف دارند.

من قصد ندارم صفحات طولانی از این کتاب را به بیان دلایل توجیهی تمرینات گام و آرپژ اختصاص دهم. تنها می‌خواهم در چند سطر توضیح دهم که اساساً چرا نیاز داریم تا حرکت و مهارت اجرای گام و آرپژ را فرا بگیریم و هم‌چون اندوخته‌ای همیشگی از آن‌ها استفاده کنیم.

۱. دلایل مربوط به ساختمان و طراحی پیانو^۱

هر سازی دارای نقاط قوت و ضعف خاصی است. اگرچه پیانو از بسیاری جهات بر اکثر - اگر نگوئیم همه - سازهای امروزی برتری دارد ولی نباید فراموش کرد که سه محدودیت و یا نقصان وجود دارد که مربوط به ساختمان و طراحی پیانوست. این نقایص عبارت‌اند از: نحوه قرارگرفتن کلیدهای سفید و سیاه؛ میرایی صدای تولیدشده بلافاصله پس از رهاکردن کلیدها و در نتیجه دشواری اجرای لگاتو؛ محدودبودن اندازه دست در مقایسه با گستره افقی وسیع صفحه‌کلید پیانو. برای فائق‌شدن بر این عوامل محدودکننده، مفیدترین کار، یادگیری گام و آرپژ است.

الف. شستی‌های سیاه هم از نظر ارتفاع، هم از نظر فاصله، و هم از نظر ابعاد از ردیف شستی‌های سفید بالاتر، دورتر و کوچک‌ترند. یکی از مشکلات اصلی هنرجویان تازه‌کار حرکت نرم و راحت از کلیدهای سفید به سیاه و برعکس است. حرکت از کلید سفید به سفید، و سیاه به سیاه نیز مشکلات خود را دارد. برای رفتن از شستی سفید به سیاه نیاز داریم که انگشت و بازو را کمی به طرف جلو (داخل صفحه‌کلید) و بالا حرکت دهیم. در پاساژهایی با جابه‌جایی سریع و پی‌درپی، انجام این کار بسیار سخت است. در مورد حرکت از شستی سیاه به سفید هم، عکس این قضیه صادق است. تمرینات گام و آرپژ بهترین راه برای کسب این مهارت است و به طرز شگفت‌انگیزی این محدودیت حرکتی را برطرف می‌کند.

ب. جمله‌بندی، اجرای معنی‌دار پاساژها و نحوه بیان موسیقایی تا حد زیادی در گرو اجرای لگاتو است. چون صدای تولیدشده در پیانو، بلافاصله پس از رهاکردن کلیدها از بین می‌رود، لگاتوی خوبی نخواهیم داشت. هم در فواصل پیوسته و هم در فواصل گسسته، رعایت لگاتوی درست و تمیز کار مشکلی است. گذشته از این، لگاتو یک پیوستار است که یک سر آن مقطع‌نبودن است و سر دیگر آن روی هم‌افتادن کامل صداها. بهترین تمرین و چالش برای یادگیری لگاتو - در حقیقت انواع لمس - گام و آرپژ است.

پ. در کشیده‌ترین و بازترین وضعیت، هر دست تنها می‌تواند در سطح افقی ۸ تا ۱۰ کلید را تحت پوشش قرار دهد که نسبت به گستره صفحه‌کلید، ناچیز است. از طرف دیگر به دلیل نحوه طراحی ساز پیانو، که در آن حرکت‌ها افقی است، کم‌تر موردی را سراغ داریم که یک قطعه یا اثر موسیقی صرفاً در همین محدوده یک اکتاو قابل دسترس ساخته شده باشد. بنابراین ما دائماً نیاز به جابه‌جایی و به اصطلاح تغییر وضعیت دست داریم. آموزش گام و آرپژ، هم باعث افزایش استقلال و سرعت حرکت انگشتان می‌شود، و هم با کاربرد وسیع حرکت‌های افقی دست در طول صفحه‌کلید، مناسب‌ترین راه کسب مهارت در تغییر موقعیت دست است.

۲. دلایل مربوط به ادبیات پیانو

الف. اگر نگاهی به ادبیات مکتوب پیانو بیندازید متوجه می‌شوید که تمام این آثار را می‌توان به سه جزء تقطیل داد: ملودی؛ هارمونی و ریتم. با اندکی اغماض باید گفت این هر سه، همان گام و آرپژ هستند در چیدمان، ترکیب و زمان‌بندی‌های متفاوت. حتی آرپژها، همان گام‌اند با فواصل بزرگ‌شده (یا گام‌اند با حذف گ و مش‌خصی از نت‌ها). با اجرای گام و آرپژ در حقیقت بخش بزرگی از هر اثر موسیقایی را فرا می‌گیریم.

ب. اجرای درست، زیبا و روان هر اثر به عوامل متعددی بستگی دارد. یکی از این عوامل نحوه انگشت‌گذاری است. مهارت در اجرای گام و آرپژ در همه انواع‌شان، بهترین تابلوی راهنما در انتخاب مناسب‌ترین انگشت‌گذاری است.

پ. دیدنوازی^۱ از جمله مهارت‌های ضروری در کسب سهولت و سرعت در یادگیری و اجرای موسیقی است. آشنایی و اطلاع از حرکت و ساختار گام و آرپژ، دید بسیار وسیعی به نوازندگان می‌دهد و به‌ویژه در یادگیری قطعات جدید، سرعت یادگیری، صحت اجرا و کاهش خطاهای نت‌خوانی را در پی دارد.

ت. تربیت شنوایی و پرورش گوش داخلی یکی از ملزومات نوازنده خوب‌شدن است. در مراحل ابتدایی آموزش پیانو، این مهارت‌ها را با کمک آموزش گام و آرپژ می‌توان به راحتی ایجاد کرد. مزیت دیگر یادگیری آن‌ها افزایش قدرت پیش‌بینی صداها و حساسیت گوش نسبت به صدای حاصله و صدای مورد انتظار است.

ث. تمرین گام و آرپژ باعث شکل‌گیری و تقویت سه حافظه حرکتی^۲، شنیداری^۳ و دیداری^۴ می‌شود. با اجرای گام و آرپژ حرکت هر انگشت در رابطه با هر نت را به‌خوبی یاد خواهید گرفت؛ قدرت پیش‌بینی صداها و تشخیص صدای درست را کسب می‌کنید؛ و گستره صفحه‌کلید و نت‌های پارتیتور را به شکل تصویری و زنده در حافظه‌تان خواهید داشت.

1. Piano Literatur

2. Sight-Reading

3. Kinesthetic/Physical Memory

4. Aural Memory

5. Visual Memory